

Bilten

tranziciona pravda

#1
11. jan. 2007.

Suđenja za ratni zločin u Srbiji

U Srbiji su u toku četiri suđenja za ratni zločin: dva za ratni zločin protiv Bošnjaka, jedno za ratni zločin protiv albanskih zarobljenika i jedno za ratni zločin protiv albanskih civila. Inače, 12. decembra 2005. godine, Veće za ratne zločine Republike Srbije je izreklo presudu za ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, u predmetu *Ovčara*. 14. 12. 2006. godine, Vrhovni sud Srbije ukinuo je presudu Veća za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu i predmet vratio na ponovno suđenje. Pored toga, pred Okružnim sudom u Nišu u toku je suđenje dvojici bivših rezervista MUP-a Srbije zbog ubistva kosovskog Albanca za vreme NATO bombardovanja.

U organizaciji Fonda za humanitarno pravo, pomenuta suđenja prate porodice žrtava i predstavnici udruženja žrtava. Ohrabrivanje svedoka/žrtava da učestvuju u suđenjima za ratne zločine je takođe prioritet FHP u pružanju podrške domaćim suđenjima za ratne zločine.

1. Škorpioni

Suđenje komandantu i četvorici pripadnika jedinice *Škorpioni* počelo je 20. decembra 2005. i do 1. decembra 2006. održana su 33 glavna pretresa. Dokazni postupak je završen.

Karakteristično za ovaj slučaj je da je tužilac precizirao optužnicu potpuno neuobičajeno usred dokaznog postupka, pre nego što je sud prikazao VHS snimak streljanja kao dokaz i pre završenog veštačenja pomenute kasete. Video snimak i izveštaj veštaka, koje sadrži transkript razgovora optuženih u toku streljanja šestorice Muslimana, nedvosmisleno i bez ikakve dileme pokazuje da su svi optuženi delovali kao saizvršioči, da ni u jednom trenutku ni kod jednog od njih nije postojalo kolebanje u vezi sa izvršenjem streljanja. Naprotiv, psovali su zarobljenike, vređali ih psovkaama za stoku, udarali čizmama, uskraćivali im vodu, direktno im govorili da će biti streljani i pokazivali oduševljenje i zadovoljstvo što uspešno obavljaju povereni zadatak. Iz transkripta njihovog razgovora vidi se da oni očekuju optuženog Vukova, zamenika komandanta jedinice, da side s položaja zbog dogovora oko egzekucije, što je suprotno odbrani samog Vukova da je sišao po hranu. Video zapis pokazuje da nakon dolaska optuženog Vukova na lice mesta, on i optuženi Petrašević razgovaraju tiho i poverljivo, izdvojivši se od ostalih. To ukazuje da se ne radi o razgovoru o paketima hrane, nego o ozbiljnijim stvarima, pogotovu što nikakvi paketi nisu doneti iz komande na to mesto. Pored toga, optuženi Vukov, koji se vraća na položaj, ostavlja dvojicu svojih pratilaca koji prisustvuju streljanju od kraja.

Bez obzira na navedene vrlo eksplicitne i jasne dokaze o zajedničkom i jedinstvenom delovanju svih optuženih, tužilac, pre izvođenja ta dva dokaza, precizira optužnicu u kojoj optuženim Aleksandru Mediću i Aleksandru Vukovu stavlja na teret blaže krivično delo, pa ih umesto za saizvršilaštvo optužuje za blaže delo izvršeno pomaganjem, sa obrazloženjem da nisu pucali.

Takva pravna kvalifikacija u preciziranoj optužnici za optužene A. Medića i A. Vukova direktno je suprotna odredbama krivičnog zakona, utvrđenom činjeničnom stanju i sudskoj praksi koja se tiče instituta saizvršilaštva. Kada se radi o povredi zakona poznato je da je za izvršenje krivičnog dela ratni zločin potreban jedinstven umišljaj svih saučesnika da

izvrše ratni zločin, što je u ovom slučaju u potpunosti ispunjeno, bez obzira na to ko je bio neposredni egzekutor. Tokom postupka utvrđena je velika bliskost, kompaktnost i jedinstvenost svih članova grupe za egzekuciju. Naime, svi su oni telohranitelji komandanta jedinice Slobodana Medića, spavaju s njim u istoj kući, prate ga svuda. Pored toga, precizirana optužnica je u koliziji sa najnovijom sudskom praksom Vrhovnog suda Srbije.¹

Tužilac je precizirao optužnicu pre nego što je pročitana pismena dokumentacija dostavljena od strane Tužilaštva Haškog tribunala, i pre nego što je kao svedok saslušan Milan Milanović Mrgud, ministar odbrane Republike Srpske Krajine u vreme zločina nad Muslimanima iz Srebrenice.

DŽELAT I ŽRTVE: Snimak neposredno pred likvidaciju šestorice Muslimana iz Srebrenice

¹ Četvorica optuženih za ubistvo 16 Bošnjaka iz Sjeverina pravosnažno su osuđeni za ratni zločin iako nije utvrđeno da je bilo ko od njih neposredno pucao u žrtve. Za saizvršilaštvo u krivičnom delu ubistva Ivana Stambolića osuđena su četvorica optuženih iako je utvrđeno da je samo jedan pucao u pokojnog Stambolića, i ta je presuda pravosnažna. Isti je slučaj sa pokušajem atentata na Vuka Draškovića u Budvi, i ta je presuda pravosnažna.

Pre izvođenja pomenutih dokaza tužilac je precizirao optužnicu tako što je jedinicu *Škorpioni* označio kao paravojnu formaciju koju je formiralo preduzeće Naftna industrija Republike Srpske Krajine [NIRSK] koja je vojno delovala u sastavu Vojske Republike Srpske Krajine, a na trnovskom ratištu primala naređenja od starešina Vojske Republike Srpske. To je logička i pravna zbrka i konfuzija, jer ne može biti paravojna formacija ako deluje u sastavu regularne vojne jedinice i prima naređenja od druge, takođe regularne vojne jedinice.

Iz pismenih dokaza Tužilaštva Haškog tribunala nedvosmisleno proizlazi da su *Škorpioni* na trnovskom ratištu delovali kao jedinica MUP-a Srbije. U dopisima, depešama i naredbama, koje potpisuju bivši ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske Tomislav Kovač i drugi visoki funkcioneri MUP-a Republike Srpske, izričito se pominje jedinica *Škorpioni* kao jedinica MUP-a Srbije. Čak se u nekim depešama navode imena pripadnika MUP-a Srbije, sa detaljnim ličnim podacima, koji su ranjeni na trnovskom ratištu i prebačeni na lečenje u Foču i na VMA u Beogradu. Bez njihovog saslušanja nije moguće utvrditi pravu istinu u pogledu statusa jedinice *Škorpioni*. U prilog tezi da je na trnovskom ratištu delovala specijalna jedinica MUP-a Srbije pod nazivom *Škorpioni* jeste pravosnažna optužnica pred Haškim tribunalom protiv Jovice Stanišića i Franka Simatovića, u kojoj se pomenuta jedinica tretira kao jedinica MUP-a Srbije, pod kontrolom Državne bezbednosti Srbije. Bivši načelnik DB Srbije J. Stanišić i bivši komandant *Crvenih beretki* F. Simatović optuženi su po komandnoj odgovornosti za streljanje šest Bošnjaka na Trnovu.

Imajući u vidu ovako preciziranu optužnicu Sudsko veće ne može da menja ni činjenični opis [status jedinice *Škorpioni*], ni pravnu kvalifikaciju dela, s obzirom da je tužilac delo dvojice optuženih okvalifikovao blaže nego u prvobitnoj optužnici.

Nakon okončanog dokaznog postupka FHP je primio informaciju da je Komisija za nestale Federacije BiH na osnovu DNK analize skeletnih ostataka nađenih u Godinjskim barama i krvi najbližih članova porodica utvrdila da je šesta žrtva Juso (Alija) Delić i o tome će obavestiti sud.

2. Zvornik

Reč je o predmetu koji je Haški tribunal prebacio Tužilaštvu za ratne zločine Srbije u fazi istrage. Do decembra 2006. održano je 46 glavnih pretresa. Optužnica koju je podiglo domaće tužilaštvo u avgustu 2005. godine kvalifikuje sukob na teritoriji BiH kao građanski rat između pripadnika srpske, muslimanske i hrvatske nacionalnosti, a ne kao «oružani sukob», kao što to čini Haški tribunal. Drugi nedostatak optužnice je što ona ne obuhvata najmasovniji zločin u opštini Zvornik, ubistvo oko 700 muškaraca, koji su prethodno sa svojim porodicama isterani iz svojih kuća, dovedeni na sabirno mesto u Bijeli potok, gde su odvojeni od žena, dece i staraca i odatle sprovedeni u logor u zgradi Tehničko-školskog centra u Karakaju, a kasnije likvidirani. U međuvremenu je taj nedostatak otklonjen tako što je Tužilaštvo za ratne zločine Srbije, na insistiranje

punomoćnika žrtava [FHP] zatražilo i od haškog Tužilaštva dobilo dodatnu dokumentaciju koja se tiče zločina prema zarobljenicima u logoru Tehničko-školski centar u Zvorniku, i u oktobru 2006. godine pokrenulo je istragu.

Karakteristično za ovaj predmet je da je na inicijativu Fonda za humanitarno pravo Tužilaštvo za ratne zločine uspostavilo saradnju sa Kantonalnim tužilaštvom u Tuzli, koje je pomoglo u identifikaciji novih svedoka i uspostavljanju kontakta sa njima.

3. Bitiqi

Optužnica protiv dvojice pripadnika Posebnih jedinica policije [PJP] MUP-a Srbije za ubistvo trojice braće Bitiqi, kosovskih Albanaca, američkih državljana, podignuta je sedam godina nakon ubistva, u avgustu 2006. godine. Iako je očigledno da je reč o krivičnom delu čije je izvršenje naređeno od strane načelnika Javne bezbednosti MUP-a Srbije generala Vlastimira Đorđevića, koji se nalazi u bekstvu i uz učešće Gorana Radosavljevića zvanog Guria, zamenika komandanta PJP MUP-a Srbije i rukovodioca Nastavnog centra MUP-a Srbije u Petrovom Selu, koji je takođe u bekstvu, oni nisu optuženi.

Odugovlačenje sudske procedure, solidarnost policije sa pripadnicima MUP-a Srbije umešanim u ovaj zločin, i izbegavanje Tužilaštva za ratne zločine da pokrene istragu dovelo je do toga da su naredbodavci pobjegli iz zemlje.

4. Suva Reka

Suđenje je počelo u oktobru 2006. i do kraja godine održano je 12 glavnih pretresa i saslušana su četiri svedoka.

Optužnicom za ratni zločin protiv civilnog stanovništva, počinjen za vreme NATO bombardovanja u Suvoj Reci na Kosovu, prvi put su optuženi, pred domaćim sudom, redovni pripadnici MUP-a Srbije, među njima komandant 37. Odreda PJP MUP-a Srbije. Tom optužnicom su, takođe, događaji koje regulišu Ženevske konvencije prvi put kvalifikovani kao oružani sukob, čime je napravljen pozitivan pomak u prihvatanju i primeni standarda međunarodnog humanitarnog prava i haške prakse. Takođe je relevantno pomenuti da su ključni svedoci optužbe pripadnici policije koji detaljno opisuju ubijanje albanskih civila i uklanjanje leševa iz Suve Reke.

5. Emimi

Pred Okružnim sudom u Nišu sudi se dvojici rezervista MUP-a Srbije za ubistvo Albanca Ise Emimi, 5. maja 1999. godine u Prištini na Kosovu. Optuženi se brane sa slobode. Iako je ubistvo izvršeno u vreme oružanih sukoba, tužilac nije krivično delo kvalifikovao kao ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Do sada je održano 12 glavnih pretresa. Dokazni postupak je završen. Od samog početka postupak je vođen površno. Istraga je bila nepotpuna, uviđaj lica mesta je sproveden tek narednog dana, sa lica mesta nisu uzeti otisci, nije utvrđeno da li je vršeno premeštanje stvari, oštećenju nije pružena medicinska pomoć niti je obavljeno ispitivanje svih eventualnih svedoka komšija koji bi mogli da razjasne sporne činjenice.

Zajedničke karakteristike i razlike u suđenjima za ratne zločine

Osnovna karakteristika svih sudskih postupaka za ratni zločin jeste ta da Tužilaštvo za ratne zločine nastoji da prikrije dokaze koji ukazuju na umešanost u ratne zločine institucija Republike Srbije i SR Jugoslavije i pojedinaca koji imaju iole značajnu funkciju u tim institucijama. Pored toga, Tužilaštvo za ratne zločine odugovlači sa pokretanjem istražnog postupka protiv određenih pojedinaca. Tako je istraga za ubistvo braće Bitiqi pokrenuta posle sedam godina od dana ubistva, a za zločine u Suvoj Reci posle više od tri godine od otkrivanja masovnih grobnica u Srbiji. Za najveći zločin u opštini Zvornik istraga je pokrenuta tek na uporno insistiranje Fonda za humanitarno pravo i Udruženja porodica žrtava iz Zvornika, godinu dana nakon početka suđenja za druge zločine u Zvorniku.

Positivan pomak u pristupu Tužilaštva za ratne zločine prema pripadnicima policije za koje ima dokaza da su lično učestvovali u ratnim zločinima jeste optužnica za zločine u Suvoj Reci, gde su optuženi potpukovnik policije, zamenik komandanta PJJ, komandir policijske stanice u Suvoj Reci, njegov pomoćnik i više pripadnika policije iz OUP Suva Reka. Ali ni u ovom slučaju optužnicom nisu obuhvaćeni funkcioneri MUP-a Srbije po komandnoj odgovornosti, kao na primer komandant PJP general Obrad Stevanović i načelnik Štaba MUP-a Srbije za Kosovo, general Sreten Lukić [kome se sudi pred MKTJ].

Za razliku od Tužilaštva za ratne zločine koje deluje kao organ izvršne vlasti a ne kao deo pravosudnog sistema, Veće za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu profesionalno, objektivno i nepristrasno obavlja sudsku funkciju u predmetima za ratne zločine. Sudije koje postupaju u predmetima ratnih zločina striktno poštuju zakon u skladu sa principima fer i pravičnog suđenja. Međutim, u skladu sa zakonom, sudije ne mogu da ispravljaju nedostatke i manjkavosti sadržane u optužnicama, te je velika opasnost da će neke presude, kao što bi to moglo biti u slučaju *Škorpiona*, izaći u javnost sa istinom koja će biti različita od sudske istine utvrđene u slučajevima pred Haškim tribunalom.

Ukidanje prvostepene presude u predmetu *Ovčara*²

Vrhovni sud Srbije je 14. decembra 2006. godine ukinuo prvostepenu presudu za ratni zločin u predmetu *Ovčara* i vratio ga na ponovno suđenje. Vrhovni sud nastavlja praksu da svaku prvostepenu presudu za ratne zločine ukine i vrati na ponovno suđenje.

Odluka Vrhovnog suda o ukidanju prvostepene presude u predmetu *Ovčara* je pravno i činjenično neutemeljena. Do sada su u Vrhovnom sudu bile na razmatranju i odlučivanju tri prvostepene presude za ratni zločin³ i sve tri su ukinute i vraćene na ponovno suđenje. Sve tri odluke Vrhovnog suda o ukidanju presuda karakteriše da nisu zasnovane na zakonu. Posebno je karakteristično za sve tri odluke Vrhovnog suda da odluke netačno prikazuju stanje stvari u spisima predmeta koja su razmatrali. Specijalno u slučaju

² Veće za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu izreklo je 12. decembra 2005. godine presudu kojom su oglašeni krivim 14 pripadnika srpske TO Vukovara i dobrovoljačke jedinice „Leva supoderica“, za krivično delo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika streljanjem preko 200 pripadnika hrvatskih oružanih snaga i civila, 20. 11.1991. godine na poljoprivrednom dobru *Ovčara* kod Vukovara u Hrvatskoj.

³ Vrhovni sud je ukinuo prvostepenu presudu četvorici pripadnika paravojne jedinice «Osvetnik» za otmicu i ubistvo 16 Bošnjaka iz Sjeverina u Srbiji 15. septembar 2004. godine; Veće Okružnog suda u Beogradu je organizovalo ponovno suđenje i 15. jula 2005. godine je izreklo presudu kojom je optužene osudilo na iste [maksimalne] zatvorske kazne. Presuda je pravosnažna.

Vrhovni sud je 22. decembra 2004. godine ukinuo presudu Okružnog suda u Beogradu Saši Cvjetanu za ubistvo 14 albanskih civila u vreme NATO bombardovanja na Kosovu i vratio na ponovno suđenje. Veće Okružnog suda u Beogradu kojim je predsedavao isti sudija kao i u prvom suđenju [Biljana Sinanović] je 17. juna 2005. godine izreklo osuđujuću presudu optuženom Cvjetanu, sa zatvorskom kaznom u trajanju od 20 godina, kao i u prethodnom suđenju. Presuda je pravosnažna.

Ovčare Vrhovni sud zauzima stavove koji su, najblaže rečeno, suprotni zakonskim rešenjima i sudskoj praksi. Naprimer, nalog da se psihijatrijski veštaci svedok, da se usaglašavaju stavovi veštaka pojedinca i Komisije veštaka, da se u slučaju neslaganja veštaka pojedinca i Komisije veštaka određuje supreveštačenje, da se proveravaju zapisnici istražnih organa u kojima je navedeno da je saslušanju prisustvovao advokat, da se saslušava kao svedok optuženi koji je pravosnažno osuđen bez obzira što je pravosnažna presuda izvedena kao dokaz.

U razlozima za ukidanje presude Vrhovnog suda Srbije se navodi:

i. da je prvostepeni sud prekoračio optužnicu kada je iz presude izostavio navod iz optužnice da je optuženi Milan Lančuzanin iz vatrenog oružja pucao u ratne zarobljenike i streljanjem ih lišio života. **Međutim, analiza odluke ukazuje da to nije prekoračenje optužbe, to je izostavljanje dela optužbe u korist optuženog. Sud je utvrdio da je optuženi Lančuzanin naredio da se vrše ubistva ratnih zarobljenika, ali nije imao dokaze da je lično učestvovao u streljanju i zbog toga je taj deo optužbe izostavio.**

ii. da se sasluša advokat Milan Veljković na okolnost da li je bio prisustan kada je optuženi Jovica Perić davao izjavu pred insepktorom UBPOK-a, jer ako nije prisustvovao ta se izjava morala izdvojiti. **Međutim, na samom zapisniku je konstatovano da saslušanju prisustvuje branilac optuženog Perića, Milan Veljković. Taj zapisnik je zvanični dokument i postoji presumpcija njegove istinitosti dok se u krivičnom postupku ne dokaže da je falsifikat.**

iii. da nije utvrđeno da je Milan Vojnović učestvovao u streljanju na Grabovu a kao razlog navodi da ga oštećeni Franjo Kožul, Jadranka Janjić, Mile Maćešić i Sandra Grejza ne pominju kao učesnika u radnjama streljanja na Grabovu. **Pomenuti oštećeni ne mogu da svedoče o streljanju u Grabovu i ko ga vrši jer tamo uopšte nisu bili i o okolnostima streljanja ne mogu da se izjašnjavaju.**

iv. da je trebalo saslušanjem svedoka Mišela Husnika utvrditi kada je optuženi Ivan Atanasijević krenuo prema Veleprometu i Ovčari da bi se utvrdilo da li je optuženi ubio samo jednog zarobljenika na Grabovu ili je učestvovao u streljanju svih zarobljenika. **Za pravnu kvalifikaciju krivičnog dela ratni zločin potpuno je nebitno da li je ubio jednog ili više zarobljenika.**

v. Vrhovni sud je u odnosu na optuženog Predraga Madžarca ukinuo presudu zbog toga što je svedok Nikola Dukić naveo da je na Grabovu u streljačkom vodu video optuženog Madžarca, ali da nije siguran da li je i on pucao, jer nije video vatru iz cevi njegovog oružja. **Za pravnu kvalifikaciju ratnog zločina dovoljno je da je bio u streljačkom vodu, a sa druge strane je vrlo teško očekivati da je svedok mogao videti vatru iz oružja svakog člana streljačkog voda.**

NOVI POSTUPAK: Suđenje u predmetu Ovčara

vi. da nije pouzdano utvrđeno da su na mestu komandanta TO Vukovara i njegovog zamenika bili Miodrag Vujović i Stanko Vujanović. **Bezbroj svedoka je potvrdilo da su se oni nalazili na tim funkcijama. Jedino je ostalo sporno ko ih je na te funkcije postavio, što za njihovu odgovornost uopšte nije bitno.**

vii. da se obavi psihijatrijsko veštačenje svedoka saradnika br. 1. **Postavlja se pitanje da li je to veštačenje neophodno da bi psihijatri utvrdili da li on govori istinu ili ne. To je apsurd. Samo je sud ovlašćen da ceni da li neko govori istinu ili ne. Pored toga, psihijatrijsko veštačenje svedoka je veliki presedan.**

viii. Vrhovni sud ukida presudu i zbog toga što nisu usaglašena mišljenja sudskih veštaka Jančića i Aleksandrića u pogledu sposobnosti kretanja optuženog Vuje Zlatara i zašto nije određeno super veštačenje. **Pre svega, veštak Jančić je veštačio kao pojedinac, a veštak Aleksandrić je bio predstavnik tročlane komisije veštaka koji su sačinjavali profesori Medicinskog fakulteta. Po Zakoniku o krivičnom postupku ako su nalazi veštaka pojedinca i Komisije veštaka različiti nema nikakve potrebe za usaglašavanjem tih nalaza niti za određivanjem super veštačenja, jer se u takvim slučajevima prihvata nalaz Komisije veštaka.**

ix. Vrhovni sud ne prihvata obrazloženje prvostepenog suda da je Predrag Dragović učestvovao u streljanju na Grabovu sa konstatacijom da je nedovoljno, jer prvostepeni sud to zaključuje na osnovu izjave svedoka saradnika br. 1 da je optuženi Dragović po povratku sa Grabova ispred hangara rekao: "Porokali smo pičke ustaške". **Nije normalno da se neko ko nije učestvovao u streljanju hvali na izloženi način i zato je zaključak prvostepenog suda ispravan i logičan.**

x. Presuda se ukida i zbog toga što nema dokaza da su optuženi Predrag Milojević i Đorđe Šošić lišili života po jednog zarobljenika tako što su im noževima prerezali vratove. **Prvostepeni sud je u presudi naveo da iz sudsko medicinske dokumentacije, posebno iz nalaza veštaka profesora Tasića, proizlazi da je uzrok smrti u jednom slučaju ubodna rana glave, vrata i torza, u dva slučaja kombinovane povrede ubodno-rezne rane i strelne, a u četiri slučaja uzrok nije klasifikovan. Dakle, postoji sedam smrti koje su mogle nastati ubodno-reznim ranama. I optuženi Šošić i Milojević su osuđeni za smrt po jednog zarobljenika klanjem. U situaciji kada to potvrđuje svedok očevidac [svedok saradnik br.1], izloženi nalaz veštaka sudske medicine profesora Tasića direktno potvrđuje svedoka saradnika br. 1 i ničim ga ne dovodi u pitanje.**

xi. prihvata se žalba advokata Save Štrpca da se Ivica Vuletić koji je osuđen u Županijskom sudu u Osijeku [Hrvatska] za ratni zločin sasluša kao svedok. **Sud je izveo dokaz uvidom u tu presudu Županijskog suda u Osijeku i izveo određene zaključke, detaljno ih objašnjavajući u presudi. Ispitivanjem osuđenog lica kao svedoka u predmetu Ovčara ne bi dalo ništa novo nego što je sud utvrdio uvidom u presudu.**

Očekivali nove optužnice, a ne ukidanje presude

U vezi sa ukidanjem presude u predmetu *Ovčara* porodice žrtava su javno iznele da su očekivale podizanje novih optužnica a nikako da će Vrhovni sud Srbije ukinuti presudu, koju je izreklo sudsko veće u koje su porodice, prateći suđenje, stekli puno poverenje.

Ukidanje presude u predmetu *Ovčara* je uplašilo mnoge svedoke/žrtve, koji se pitaju ima li smisla njihovo učešće u suđenjima pod stalnom pretnjom da će Vrhovni sud Srbije ukinuti presudu.

Ipak, ohrabruje vest iz Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije, objavljena u decembru 2006. nakon ukidanja prvostepene presude u predmetu *Ovčara*, da su u toku istražne radnje i da će pred lice pravde za ratni zločin na *Ovčari* biti izvedeno još odgovornih za taj zločin.

Prikaz knjige *Podujevo: van svake sumnje*

Fond za humanitarno pravo objavio je u oktobru 2006. godine u ediciji Dokumenta knjigu *Podujevo 1999 – van svake sumnje*, koja govori o slučaju ubistva i ranjavanja 19 albanskih žena i dece u dvorištu jedne kuće u Podujevu, 28. marta 1999. Reč je o dvojezičnom izdanju (na srpskom i engleskom), obima 705 strana. Knjiga sadrži izbor dokumenata sa suđenja optuženom Saši Cvjetanu, pripadniku jedinice Škorpioni, koji je za zločin u Podujevu pravosnažno osuđen na 20 godina zatvora, pismene analize slučaja Podujevo i dopise FHP-a pravosudnim institucijama, kao i javno reagovanje punomoćnika oštećenih, advokata Dragoljuba Todorovića, na odluku Vrhovnog suda Srbije.

Publikacija *Podujevo 1999 – van svake sumnje* jeste dokumentovan, pregledan, jasan i precizan prikaz događaja vezanih za stravičan zločin koji se dogodio 28. marta 1999. godine, kada su pripadnici jedinice Škorpioni, koji su delovali u sastavu Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP-a Srbije, ubili i ranili 19 albanskih žena i dece.

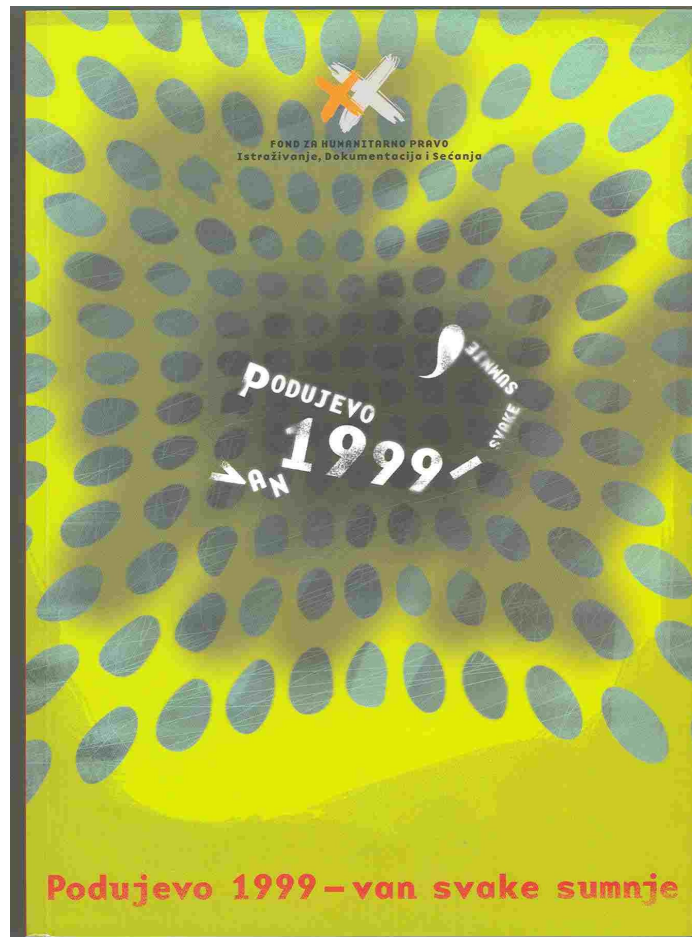
Na početku knjige objavljen je originalni dokument MUP-a Srbije, iz kojeg se vidi da su Škorpioni rezervni sastav SAJ MUP-a Srbije.

Znatan prostor u knjizi zauzima potpuno, detaljno i dokumentovano priznanje Saše Cvjetana da je učestvovao u streljanju u Podujevu, dato pred istražnim sudijom Okružnog suda u Prokuplju, koji je protiv njega otvorio istragu i odredio mu pritvor. Na žalbu Saše Cvjetana Krivično veće Okružnog suda u Prokuplju, kojim je predsedavao predsednik suda Branislav Đ. Niketić obustavilo je istragu i ukinulo pritvor, sa sledećim obrazloženjem: „Iz spisa predmeta se vidi da je okrivljeni Saša Cvjetan, u čišćenju terena, u jednoj kući našao pištolj, isti uzeo jer je opštepoznata situacija da na Kosovu svaka albanska kuća poseduje oružje, uglavnom neprijavljeno... Tako je jedna grupa, u kojoj je bio i okrivljeni Saša Cvjetan, prilikom raščišćavanja terena, naišla na grupu ljudi u kojoj se nalazilo lice osumnjičeno da je bilo terorista, pa je došlo do pucnjave i do lišavanja života ljudi, navedenih u rešenju o sprovođenju istrage.“ Srećom, protiv te odluke tužilac se žalio a Vrhovni sud Srbije je odluku ukinuo i vratio na ponovno odlučivanje. Međutim, predsednik Okružnog suda Branislav Đ. Niketić stavio je predmet u fioku nakon vraćanja iz Vrhovnog suda i nije postupio po primedbama više od dve godine.

U knjizi je objavljen kompletan zapisnik sa suđenja u Prokuplju, na kome Cvjetan povlači priznanje dato u istrazi i izlaže novu koncepciju odbrane, koju je sa svojim braniocima dogovorio koristeći činjenicu da je advokat Dragutin Stanković, koji je prisustvovao njegovom saslušanju u istrazi tokom koje je priznao izvršenje dela, u međuvremenu umro.

Knjiga sadrži obraćanje FHP-a Vrhovnom sudu Srbije u vezi sa nalazima da se suđenje u Prokuplju ne odvija u regularnim uslovima zbog otvorenog pritiska na sud i zbog toga što Okružni sud u Prokuplju načinom suđenja i redosledom izvođenja dokaza ne uliva poverenje da će proces voditi i okončati u skladu sa zakonom i principima fer i pravičnog suđenja. U interesu pravde, FHP je zatražio od predsednika Vrhovnog suda Srbije da

delegira drugi sud za suđenje Saši Cvjetanu, pa je predsednik Vrhovnog suda delegirao Okružni sud u Beogradu za dalje postupanje u ovom predmetu.

Knjiga *Podujevo 1999 – van svake sumnje* sadrži zapisnike o tome kako su maloletna albanska deca koja su preživela streljanje, uglavnom prepoznala Sašu Cvjetana kao čoveka koji je bio u dvorištu u vreme streljanja. Sadrži i izjave na glavnom pretresu sada punoletne Sarande Bogujevci, koja je takođe preživela streljanje, i svedoka Gorana Stoparića, koji su potvrdili optužnicu protiv Saše Cvjetana. Svedok Stoparić je u svom iskazu kao izvršioce streljanja naveo Dragana Medića i Dragana Borojevića, na šta tužilac dosada nije reagovao, niti je pokrenuo krivični postupak protiv njih. Objavljena su svedočenja na glavnom pretresu trojice oštećenih Albanaca koji su u streljanju 28. marta 1999. godine izgubili skoro sve članove svojih porodica.

Deo publikacije je prvostepena presuda koju je Veće sudije Biljane Sinanović izreklo 17. marta 2004. godine, a kojom je optuženi Cvjetan osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina. Tu presudu Okružnog suda u Beogradu ukinuo je Vrhovni sud ne dajući za njeno ukidanje pravne razloge.

Punomoćnik žrtava zločina u Podujevu, advokat Dragoljub Todorović reagovao je na odluku Vrhovnog suda Srbije tekstem u listu „Danas“ na koji je Vrhovni sud odgovorio objavljivanjem svoje odluke o ukidanju u celini. Advokat Todorović ponovo je reagovao, dokazujući da odluka Vrhovnog suda nije zasnovana na činjeničnim i pravnim argumentima. Prepiska advokata Todorovića i Vrhovnog suda Srbije kompletno je objavljena u knjizi.

Na ponovnom suđenju Cvjetan je osuđen na istu kaznu zatvora presudom koja je objavljena 17. juna 2005. godine, a odluka Vrhovnog suda od 22. decembra 2005. u celini potvrđena. I ta presuda Okružnog suda u Beogradu objavljena je u knjizi, uz tekst koji predstavlja hronologiju događaja u slučaju Podujevo.

